

บทความพิเศษของ อ.เชียวชาญ รัตนามัทธนะ

ผู้ก่อตั้งและนายกสมาคมคนแรก (พ.ศ.2531-2550) ของสมาคมบริหารงานจัดซื้อและซัพพลายเชนแห่งประเทศไทย

ฉบับที่ 024

พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

สอบถามปรึกษาหารือได้ที่

☎ 08 1628 7855

cheocharn@hotmail.com

cheocharn

cheocharn

ระวังเสียค่าโง่เพราะเหตุสุดวิสัย

Force Majeure Pitfalls

เมื่อซัพพลายเออร์ไม่สามารถส่งของให้นักจัดซื้อตามเวลาที่รับปากไว้ และนักจัดซื้อต้องการปรับเพื่อชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้น แต่ฝ่ายซัพพลายเออร์ไม่ยินยอมอีกทั้งเถียงแบบยืนกรานตายตาเดียวว่าเป็น “เหตุสุดวิสัย” มิใช่เป็นความจงใจหรือเขาทำอะไรผิดพลาดชั้กหน้อย จะมาปรับเขาได้อย่างไรกัน นักจัดซื้อก็ยืนยันจะปรับให้ได้อยู่ท่าเดียว แล้วจะทำอย่างไรกันดี

จุดสำคัญมันอยู่ตรงที่ว่า ถ้าเกิดเหตุสุดวิสัยขึ้นและทำให้ผู้นั้นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาได้ กฎหมายกำหนดไว้ว่าผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบ ถ้าคิดจะทำงานจัดซื้อทั้งทีก็ควรต้องทำความเข้าใจความหมายของ “เหตุสุดวิสัย - Force majeure” ไว้ให้ดีว่าอะไรใช่และอะไรไม่ใช่ เพราะทางกฎหมายกับความเข้าใจของคนทั่วไปอาจไม่ตรงกัน ไม่งั้นก็อาจหน้าแตกเวลาที่เถียงกับซัพพลายเออร์

ตัวอย่างเช่นซัพพลายเออร์อ้างว่าเป็นเหตุสุดวิสัยที่มาให้บริการเราช้าไปหนึ่งวัน เพราะไปขึ้นเครื่องบินไม่ทัน เขาบอกว่าตื่นไม่ทันจริงๆ หรือบางทีบอกว่าตื่นทันแต่อ้างจราจรติดขัดมากเนื่องจากการก่อสร้างสะพานใหม่และมีอุบัติเหตุรถเฉี่ยวชนกัน ทำให้ไปช้าตกเครื่องบิน เรื่องแบบนี้ทางกฎหมายท่านไม่ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย เพราะสามารถควบคุมหรือป้องกันหรือแก้ไขได้เอง เช่น หากกลัวตื่นไม่ทันก็ควรจะเข้านอนตั้งแต่หัวค่ำ อีกทั้งสามารถตั้งนาฬิกาปลุกไว้ หรือรู้ตัวว่าช้าเขาก็สั่งให้คนช่วยปลุกอีกแรงหนึ่งก็ได้ หรือในเรื่องรถติด วิธีแก้ไขก็ควรเดินทางล่วงหน้าให้เร็วขึ้น 1-2 ชั่วโมง ดังนั้น กรณีการตื่นสายหรือรถติดจะใช้อ้างเป็นเหตุสุดวิสัยตามกฎหมายไม่ได้

แต่บางกรณีก็อ้างได้ เช่นซัพพลายเออร์ส่งของช้าและอ้างว่าเป็นเหตุสุดวิสัย เพราะในขณะที่พนักงานขับรถไปส่งของ ปรากฏว่ามีรถจากอีกด้านหนึ่งของถนนวิ่งแหกโค้งพุ่งเข้ามาชน ทำให้รถพนักงานส่งของพลิกคว่ำ ช้าของที่จะนำไปส่งได้รับความเสียหาย กว่าจะทำของมาส่งให้ใหม่ได้ก็ต้องใช้เวลาอีกหลายวัน กรณีแบบนี้ในทางกฎหมายถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย เพราะอุบัติเหตุเช่นนั้น ต่อให้เตรียมการอย่างไรก็ป้องกันไม่ได้ หรือระหว่างขับรถเอาสินค้ามาส่งแล้วประสบเหตุการณ์ภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น สึนามิ พายุ น้ำท่วม แผ่นดินไหว ไฟฟ้า เหล่านี้ก็ใช้อ้างเป็นเหตุสุดวิสัยได้ เพราะต่อให้เตรียมการอย่างไรก็คงห้ามภัยธรรมชาติไม่ได้

อย่าลืมจุดสำคัญตรงที่ว่า ถ้าเกิดเหตุสุดวิสัยขึ้น และทำให้ผู้นั้นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาได้ กฎหมายกำหนดไว้ว่าผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบ ดังนั้นการขับรถตกถนนเพราะ

แผ่นดินไหว จึงไม่ต้องรับผิดชอบเรื่องสงของไม้ทันทัน และอีกทั้งคนขับก็ไม่มี ความผิดแม้จะมีคนตาย จากอุบัติเหตุครั้งนั้น

เนื่องจากเมื่อเกิดเหตุสุดวิสัยขึ้นทำให้บางคนรอดพ้นจากความรับผิดชอบ ดังนั้นบางทีจึงมีการจួយโอกาสอ้างเหตุสุดวิสัยกันอย่างพร่ำเพรื่อ ซึ่งนักจัดซื้อต้องเข้าใจให้ดีว่าอะไรเป็นเหตุสุดวิสัย และอะไรที่กฎหมายท่านไม่ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย

เรื่องนี้ต้องอ้างด้วยกฎหมายกันหน่อย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 8 (หรือที่นักกฎหมายเรียกแบบย่อว่า ป.พ.พ. มาตรา 8) ได้บัญญัติไว้ดังนี้ ... คำว่า "เหตุสุดวิสัย" หมายความว่าเหตุใดๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้ แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบ หรือใกล้จะต้องประสบเหตุ นั้น จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น

เพื่อแก้ง ขออธิบายเพิ่มเติมว่า เหตุสุดวิสัย หมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อันไม่มีผู้ใดจะป้องกันขัดขวางได้ แม้จะได้ใช้ความพยายามหรือความระมัดระวังอย่างที่สุดแล้ว ดังนั้น เหตุสุดวิสัยจึงเป็นเหตุที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ยกตัวอย่างเช่นเหตุภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรือที่ภาษา สัญญาระหว่างประเทศ เรียกว่า Act of God คือเหตุการณ์ที่มนุษย์ไม่ได้ทำ แต่เทวดาฟ้าดินเป็นผู้ทำ อย่างเช่นฟ้าผ่า พายุ น้ำท่วม แผ่นดินไหว หรือสึนามิ เป็นต้น

ดังนั้น ถ้าซัพพลายเออร์ขับรถมาส่งสินค้า แต่รถแหกโค้งตกถนนเนื่องจากเบรกแตก ทำให้สินค้าเสียหาย กว่าจะทำสินค้ามาส่งให้ใหม่ก็ล่าช้าไปหลายวัน กรณีนี้จะอ้างเป็นเหตุสุดวิสัยไม่ได้ เพราะกฎหมายกำหนดไว้ว่าผู้ที่นำยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกลมาใช้ในทาง มีหน้าที่ต้องตรวจสอบ รักษา เปลี่ยน แก้ให้เครื่องจักรกลอยู่ในสภาพที่มั่นคงแข็งแรงใช้การได้โดยปลอดภัยเสมอ หากไม่มีพยานแสดงว่าเหตุที่เบรกแตกไม่มีใครจะอาจป้องกันได้ แม้จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรแล้ว จะนำมาอ้างเป็นเหตุสุดวิสัยไม่ได้ (เทียบเคียงกับแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 3081/2523)

ซัพพลายเออร์ขับรถมาด้วยความเร็วสูง นอกจากจะเฉี่ยวชนรถคันหนึ่งแล้วก็ยังไม่สามารถหยุดรถได้ทันท่วงที ก่อนที่จะแล่นไปชนท้ายรถอีกคันหนึ่งซึ่งอยู่ห่างจุดที่รถเฉี่ยวชนประมาณ 25 เมตร กว่าจะเคลียร์เรื่องราวกันได้ก็ทำให้มาส่งของไม้ทันทันเวลา ซัพพลายเออร์จึงอ้างว่าเป็นเหตุสุดวิสัย แต่ศาลตัดสินว่ากรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย เพราะเป็นเรื่องที่อาจป้องกันได้ถ้าซัพพลายเออร์ไม่ขับรถเร็วเกินไป (เทียบเคียงกับแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 2668/2524)

การที่ล้อรถยนต์หลุดในขณะที่ขับขี่ ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและบุคคลอื่น หากผู้ขับขี่ใช้ความระมัดระวังตรวจตราถึงความสมบูรณ์ของรถยนต์ก่อนใช้ อุบัติเหตุย่อมไม่เกิดขึ้น ดังนั้นเหตุที่เกิดขึ้นนี้จึงไม่ใช่เหตุสุดวิสัยที่จะนำมาอ้างป้องกันตนเองจากความรับผิดชอบได้ (เทียบเคียงกับแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 347/2529)

รถยนต์คว่ำ มีผู้บาดเจ็บและตาย ข้ออ้างที่ว่านี่อดคันส่งพวงมาลัยหลุดนั้น ถึงแม้จะจริงก็นำมาอ้างว่าเป็นเหตุสุดวิสัยไม่ได้ เพราะไม่ใช่เกิดจากภายนอกอำนาจซึ่งไม่อาจรู้และป้องกันได้ แต่เป็นเรื่องที่เกิดจากเครื่องจักรกลของรถยนต์ซึ่งเป็นหน้าที่จะต้องตรวจตราดูแล จึงต้องรับผิดชอบเพราะมิใช่เหตุสุดวิสัย (เทียบเคียงกับแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 634/2501)

การจะทำงานแบบนักจัดซื้อมืออาชีพ จำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในหลายเรื่อง รวมถึงประเด็นทางกฎหมายด้วย ไม่งั้นก็อาจเสียค่าโง่ได้ง่ายๆ